

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

ธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรม ในการประกอบวิชาชีพศัลยแพทย์

จัดทำโดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์รัชชัย อัครวิพุธ
รหัส ๖๘๑๓๑๗

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” (นรป.) รุ่นที่ ๑๓
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรม ในการประกอบวิชาชีพศัลยแพทย์

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ธีรวัชชัย อัครวิพุธ^๑

บทคัดย่อ

การประกอบวิชาชีพเวชกรรมของศัลยแพทย์จำเป็นต้องมีหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาลในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม ภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ และต้องดำรงตนอยู่ภายใต้จริยธรรมแห่งวิชาชีพที่แพทย์ได้รับการเรียนรู้ เข้าใจยอมรับนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ดำรงตนให้ดำเนินรอยตามแนวคำสอนของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ที่ว่า “ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ลาภ ทรัพย์ และเกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมแห่งวิชาชีพไว้ให้บริสุทธิ์” เพื่อประโยชน์นั้นจะตกแก่ประเทศชาติในการสร้างความเจริญก้าวหน้าพัฒนาประเทศไทยต่อไป

^๑ รองคณบดี คนที่ ๑ และผู้อำนวยการโรงเรียนแพทย์ศิริราช คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

๑. ความหมายและความเป็นมา

“หลักนิติธรรม” หรือ Rule of Law หมายถึง “หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย” เป็นหลักสำคัญที่ทำให้เกิดประชาธิปไตยและมีกฎหมายที่เป็นธรรม ซึ่งกำเนิดขึ้นในประเทศอังกฤษ เป็นหลักคิดที่เป็นนามธรรมมีพลวัตรอยู่เสมอตลอดเวลา หลักนิติธรรมเป็นคำที่เริ่มมีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคมไทยตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นมา ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการใช้คำว่าหลักนิติธรรมได้อย่างชัดเจนมากที่สุด แต่บุคคลทั่ว ๆ ไปขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการดังกล่าวอย่างแท้จริง นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติคำว่าหลักนิติธรรมไว้ในมาตรา ๓ วรรคสองว่า **“การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม”** นับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการบัญญัติคำว่า “หลักนิติธรรม” ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การมีกฎระเบียบ มีแนวปฏิบัติที่รองรับการดำเนินการเพื่อเป็นเสาหลักในการค้ำยันจรรโลงให้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมและผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานตลอดจนวิชาชีพต่าง ๆ ใช้เป็นเครื่องมือที่สามารถนำไปสู่ความเป็นธรรมอย่างแท้จริง

“ธรรมาภิบาล” (Good Governance) คือ การปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึง การบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐ และเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้มีความหมายอย่างกว้าง กล่าวคือ หาได้มีความหมายเพียง หลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึงศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวง ซึ่งวิญญูชนพึงมีและพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก เป็นต้น ธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุเพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ คือทุกคนต่างทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตและซื่อสัตย์กันเพียร ทำให้ผลประกอบการขององค์กรธุรกิจนั้นขยายตัว นอกจากนี้แล้วยังทำให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาดังต่อเนื่อง เช่น องค์กรที่โปร่งใสม่อมได้รับความไว้วางใจ ในการร่วมทำธุรกิจ รัฐบาลที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ เป็นต้น หลักธรรมาภิบาลนั้นประกอบด้วย ๖ หลักการ คือ

๑. หลักคุณธรรม
๒. หลักนิติธรรม
๓. หลักความโปร่งใส
๔. หลักความมีส่วนร่วม
๕. หลักความรับผิดชอบ
๖. หลักความคุ้มค่า

หลักการทั้งหลายล้วนมีจุดมุ่งหมายที่จะรักษา “ความสมดุล” ในมิติต่าง ๆ ไว้ เช่น หลักคุณธรรมก็คือการรักษาสมดุลระหว่างตนเองกับผู้อื่น คือไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือตัวเองจนเดือดร้อน ซึ่งการที่มีความโปร่งใส เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมตรวจสอบ ก็เพื่อมุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เห็นถึงความสมดุลดังกล่าวว่า อยู่ในวิสัยที่ยอมรับได้ ส่วนหลักความรับผิดชอบก็ต้องสมดุลกับเสรีภาพที่เป็นสิ่งสำคัญของทุกคน และหลักความคุ้มค่าก็ต้อง สมดุลกับหลักอื่น ๆ เช่น บางครั้งองค์การอาจมุ่งความคุ้มค่าจนละเลยเรื่องความเป็นธรรมหรือโปร่งใส หรือบางครั้งที่หน่วยงานโปร่งใสมากจนคู่แข่งชั้นล่างรู้ความลับที่สำคัญในการประกอบกิจการ ความสมดุลหรือธรรมจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของธรรมาภิบาล

วิชาชีพศัลยแพทย์เป็นหนึ่งในสาขาวิชาชีพทางการแพทย์ที่ต้องอาศัยทั้งความรู้ความสามารถเฉพาะทางและการตัดสินใจที่แม่นยำภายใต้ภาวะกดดันสูง เพื่อรักษาชีวิตและคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยให้ดีที่สุด อย่างไรก็ตาม ความเชี่ยวชาญเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีจริยธรรม คุณธรรม และความยึดมั่นในหลักนิติธรรม (Rule of Law) และธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน คือแนวคิดที่ว่ากฎหมายต้องเป็นกติกากลางที่ใช้บังคับอย่างเท่าเทียม โปร่งใส และมีความเป็นธรรม โดยไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมาย แม้แต่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางการแพทย์เอง ศัลยแพทย์จึงต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ อย่างเคร่งครัด รวมถึงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ป่วย ความลับทางการแพทย์ และความปลอดภัยของผู้ป่วย นอกจากนี้ ศัลยแพทย์ยังมีหน้าที่ในการยึดมั่นในจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพที่สภาวิชาชีพกำหนดไว้ ซึ่งทำหน้าที่ควบคู่กับกฎหมายในการกำกับจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ

๒. นิติธรรมในสมาคมศัลยแพทย์ทั่วไปแห่งประเทศไทย

สมาคมศัลยแพทย์ทั่วไปแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (สศท) เขียนเป็นภาษาอังกฤษว่า ASSOCIATION OF GENERAL SURGEONS OF THAILAND UNDER THE ROYAL PATRONAGE OF HIS MAJESTY THE KING (AGST) โดยมีเครื่องหมายของสมาคม (รูปที่ ๑) มีลักษณะเป็นรูป “งูพันลูกศร” อยู่ในวงกลมสีแดง ระบุปีพุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นปีที่ก่อตั้งสมาคม วงกลมสีน้ำเงินมีชื่อสมาคมภาษาไทย ขอบวงกลมสีเหลืองมีชื่อสมาคมภาษาอังกฤษ มีความหมายดังนี้ “งู” เป็นสัญลักษณ์ของเทพเจ้าแห่งแพทย์ที่ใช้มาแต่โบราณ และ “ลูกศร” เป็นอาวุธที่แหลมคมใช้ในการต่อสู้ เพื่อขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถทำให้ชีวิตอยู่รอดปลอดภัยได้ ในความหมายรวมจึงหมายถึง แพทย์ผู้ซึ่งได้ใช้ของแหลมคม ซึ่งหมายถึง ศัลยแพทย์ ในการขจัดปัญหาต่าง ๆ ให้กับผู้ป่วยได้อย่างอยู่รอดปลอดภัย

รูปที่ ๑ : เครื่องหมายสมาคมฯ

วัตถุประสงค์ของสมาคมฯ เพื่อ

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนงานของราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย ในการกำหนดแนวทางและมาตรฐานการประกอบวิชาชีพของศัลยแพทย์
๒. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดระบบและหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องของศัลยแพทย์ให้ทันสมัยและเหมาะสม
๓. ส่งเสริมและสนับสนุนการฝึกอบรมหลักสูตรศัลยศาสตร์
๔. ส่งเสริมแพทยศาสตรศึกษา การวิจัยและการบริการด้านศัลยศาสตร์ทั้งในและต่างประเทศ
๕. ส่งเสริมและกำกับดูแลสมาชิก ด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ
๖. เสริมสร้างเครือข่ายการร่วมมือช่วยเหลือกันระหว่างมวลสมาชิกศัลยแพทย์และผู้ร่วมวิชาชีพ
๗. ดำเนินการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ด้านศัลยศาสตร์แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ
๘. ส่งเสริมและสนับสนุนการให้บริการด้านศัลยศาสตร์ที่มีคุณภาพแก่ประชาชน
๙. เสริมสร้างและสนับสนุนการดำเนินงานของชมรมต่าง ๆ ภายใต้การกำกับดูแลของสมาคมฯ และสมาคมวิชาชีพอื่น ๆ

สมาชิกของสมาคมมี ๕ ประเภท คือ

๑. สมาชิกสามัญ ได้แก่ สมาชิกที่เป็นศัลยแพทย์ ซึ่งได้รับใบประกอบวิชาชีพเวชกรรมจากแพทยสภา และได้รับวุฒิบัตรหรือหนังสืออนุมัติฯ ด้านศัลยศาสตร์จากแพทยสภา หรือได้วุฒิบัตรด้านศัลยศาสตร์ จากต่างประเทศที่แพทยสภารับรอง
๒. สมาชิกวิสามัญ ได้แก่
 - ๒.๑ สมาชิกที่ได้รับใบประกอบวิชาชีพเวชกรรมจากแพทยสภา และผ่านการฝึกอบรมในประเทศหรือต่างประเทศครบตามหลักสูตรหรือตามเกณฑ์ด้านศัลยศาสตร์ที่แพทยสภารับรองแต่ยังไม่ได้รับวุฒิบัตรหรือหนังสืออนุมัติ
 - ๒.๒ สมาชิกที่ผ่านการฝึกอบรมครบตามหลักสูตรศัลยศาสตร์จากต่างประเทศที่แพทยสภารับรอง แต่ยังไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรมจากแพทยสภา
 ๓. ยุวสมาชิก ได้แก่ สมาชิกที่เป็นแพทย์ประจำบ้านด้านศัลยศาสตร์หรือเทียบเท่าจากสถาบันการฝึกอบรมที่แพทยสภารับรอง

๔. สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ บุคคลที่ทรงเกียรติหรือทรงคุณวุฒิ หรือผู้มีอุปการคุณแก่สมาคม ซึ่งคณะกรรมการบริหารอย่างน้อย ๓ ใน ๔ ลงมติให้เชิญเป็นสมาชิกของสมาคม

๕. สมาชิกสมทบ ได้แก่ สมาชิกที่ได้รับใบประกอบวิชาชีพเวชกรรมจากแพทยสภา ผ่านการฝึกอบรมในสาขาที่มีใช้สาขาศัลยศาสตร์จากทั้งในและต่างประเทศและเป็นสมาชิกชมรมวิชาชีพทางการแพทย์ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสมาคมฯ

หลักนิติธรรมในการบริหารสมาคมศัลยแพทย์ทั่วไป

การดำเนินงานกิจการของสมาคมฯ

ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งทำหน้าที่บริหารกิจการของสมาคมฯ ประกอบด้วย คณะกรรมการส่วนหนึ่ง ซึ่งมาจากการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี มีจำนวนอย่างน้อย ๗ คน อย่างมากไม่เกิน ๒๕ คน และให้ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเลือกนายกสมาคม ๑ คน และอุปนายก ๑ คน สำหรับตำแหน่งกรรมการในตำแหน่งอื่น ๆ ให้นายกเป็นผู้แต่งตั้งจากผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมเข้าดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ของสมาคมฯ ตามที่ได้กำหนดไว้ และกรรมการอีกส่วนหนึ่งมาจากผู้แทนของชมรมภายใต้การกำกับดูแลของสมาคมฯ กรรมการสมาคมฯ มีตำแหน่งและหน้าที่โดยสังเขปดังต่อไปนี้

๑. นายกสมาคม ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าในการบริหารกิจการของสมาคมฯ คณะกรรมการของสมาคมฯ เป็นผู้แทนสมาคมฯ ในการติดต่อกับบุคคลภายนอก และทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมคณะกรรมการ และการประชุมของสมาคมฯ

๒. อุปนายก ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยนายกสมาคมฯ ในการบริหารกิจการสมาคมฯ ปฏิบัติตามหน้าที่ที่นายกสมาคมฯ ได้มอบหมายและทำหน้าที่แทนนายกสมาคมฯ เมื่อนายกสมาคมฯ ไม่อยู่หรือไม่สามารถจะปฏิบัติหน้าที่ได้ แต่การทำหน้าที่แทนนายกสมาคมฯ ให้อุปนายกตามลำดับตำแหน่งเป็นผู้กระทำการแทน

๓. เลขาธิการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการของสมาคมฯ ทั้งหมด เป็นหัวหน้าเจ้าหน้าที่ของสมาคมฯ ในการปฏิบัติกิจการของสมาคมฯ และปฏิบัติตามคำสั่งของนายกสมาคมฯ ตลอดจนทำหน้าที่เป็นเลขาธิการในการประชุมต่าง ๆ ของสมาคมฯ

๔. ทรัพย์สิน มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินทั้งหมดของสมาคมฯ เป็นผู้จัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย บัญชีงบดุลของสมาคมฯ และเก็บเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของสมาคมฯ ไว้เพื่อตรวจสอบ

๕. ปฎิคม มีหน้าที่ในการให้การต้อนรับแขกของสมาคมฯ เป็นหัวหน้าในการจัดเตรียมสถานที่ และจัดเตรียมสถานที่ประชุมต่าง ๆ ของสมาคมฯ

๖. นายทะเบียน มีหน้าที่เกี่ยวกับทะเบียนสมาชิกทั้งหมดของสมาคมฯ ประสานงานกับทรัพย์สินในการเรียกเก็บเงินค่าบำรุงสมาคมฯ จากสมาชิก

๗. ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่เผยแพร่กิจการและชื่อเสียงเกียรติคุณของสมาคมฯ ให้สมาชิกและบุคคลโดยทั่วไปให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย

๘. กรรมการตำแหน่งอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งคณะกรรมการเห็นสมควรกำหนดให้มีขึ้น โดยมีจำนวนเมื่อรวมกับตำแหน่งกรรมการตามข้างต้นแล้ว จะต้องไม่เกินจำนวนที่ข้อบังคับได้กำหนดไว้

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารสมาคมฯ

๑. ออกระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกได้ปฏิบัติ โดยระเบียบปฏิบัตินั้นจะต้องไม่ขัดต่อข้อบังคับฉบับนี้
๒. แต่งตั้งและถอดถอนเจ้าหน้าที่ของสมาคม
๓. แต่งตั้งกรรมการที่ปรึกษา หรืออนุกรรมการได้ แต่กรรมการที่ปรึกษาหรืออนุกรรมการจะสามารถอยู่ในตำแหน่งได้ไม่เกินวาระของคณะกรรมการที่แต่งตั้ง
๔. เรียกประชุมใหญ่สามัญประจำปี และประชุมวิสามัญ
๕. มีอำนาจแต่งตั้งกรรมการในตำแหน่งอื่น ๆ ที่ยังมีได้กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้
๖. มีอำนาจบริหารกิจการของสมาคมเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตลอดจนมีอำนาจอื่น ๆ ตามที่ข้อบังคับได้กำหนดไว้
๗. มีหน้าที่รับผิดชอบในกิจการทั้งหมด รวมทั้งการเงิน และทรัพย์สินทั้งหมดของสมาคม
๘. มีหน้าที่จัดให้มีการประชุมวิสามัญ ตามที่สมาชิกสามัญจำนวน ๑ ใน ๕ ของสมาชิกทั้งหมดได้เข้าชื่อร้องขอให้จัดประชุมวิสามัญขึ้น ซึ่งการนี้จะต้องจัดให้มีการประชุมวิสามัญขึ้นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องขอ
๙. มีหน้าที่จัดทำเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวกับการเงิน ทรัพย์สินและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ และสามารถจะให้สมาชิกตรวจสอบได้เมื่อสมาชิกร้องขอ
๑๐. จัดทำบันทึกการประชุมต่าง ๆ ของสมาคม เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานและจัดส่งให้สมาชิกได้รับทราบ

หลักนิติธรรมในการผลิตศัลยแพทย์ทั่วไป

สมาคมฯ ร่วมกับราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทยมีหน้าที่ควบคุมกำกับ การฝึกอบรมของสถาบันฝึกอบรมสาขาศัลยศาสตร์ ให้ทำการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านตามกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม เพื่อผลิตศัลยแพทย์ที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำหัตถการหรือการผ่าตัดให้มีมาตรฐานอย่างดียิ่ง เพื่อให้การดูแล ผู้ป่วยทางศัลยศาสตร์ที่เป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศและปัญหาสาธารณสุขในแต่ละภูมิภาค ที่แตกต่างกันทั้งในด้านโรคทางศัลยศาสตร์ที่เป็นปัญหาที่พบบ่อย (Common surgical problem) ภาวะฉุกเฉินทางด้านศัลยศาสตร์ที่สำคัญ (Acute care surgery) และผู้ป่วยศัลยกรรมอุบัติเหตุ และการบาดเจ็บ (Trauma) โดยมีความรู้และทักษะอย่างดียิ่งทั้งในแง่การให้การวินิจฉัยโรค การส่งตรวจ ที่เหมาะสม การแปลผลตรวจวินิจฉัยต่าง ๆ ที่สำคัญ การวางแผนเลือกวิธีการรักษา การดูแลผู้ป่วย ทั้งระยะก่อนผ่าตัด ระหว่างการผ่าตัด และหลังผ่าตัดชนิดต่าง ๆ การดูแลผู้ป่วยภาวะวิกฤต และการให้การกู้ชีพ อีกทั้งมีความรู้และมีประสบการณ์ในวัฏกรรมทางการแพทย์ที่มีการพัฒนา อยู่ตลอดเวลา และแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานทางการแพทย์ที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอและมีความสามารถในการพิจารณานำมาใช้้อย่างเหมาะสมและสมเหตุสมผล เพื่อพัฒนาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถที่ครอบคลุมในประเด็นที่เกี่ยวข้องและประเด็นจำเพาะทางด้านการดูแล ผู้ป่วยทางศัลยศาสตร์

ควบคุมและกำกับสถาบันฝึกอบรมให้มีการบริหารจัดการการฝึกอบรมให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นตามลำดับขั้นปี และมีความสามารถในการปฏิบัติงานโดยไม่ต้องมีการกำกับดูแลอย่างเหมาะสม เป็นผู้ที่มีเจตนาธรรมและเตรียมพร้อมที่จะเป็นผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการค้นคว้า การวิพากษ์ และนำข้อมูลเชิงประจักษ์ทางการแพทย์มาใช้อย่างเหมาะสม มีความสามารถด้านการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และพัฒนาตนเองไปสู่ผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพหรือนักวิชาการในอนาคตได้ มุ่งเน้นให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความสามารถ ทำงานตามหลักพหุติณียและมารยาททางวิชาชีพ (Professionalism) สามารถดูแลผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ มีความเอื้ออาทรและคำนึงถึงความปลอดภัย โดยยึดถือผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง บนพื้นฐานการดูแลแบบองค์รวม มีความสามารถในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม มีพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อเพื่อนร่วมงานทั้งในวิชาชีพของตนเอง และวิชาชีพอื่นรวมทั้งต่อผู้ป่วยและญาติ ต้องมีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านจริยธรรมทางการแพทย์ และการปฏิบัติต่อผู้ป่วยและญาติ และเพื่อนร่วมงาน ด้านจริยธรรมในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยต้องมีการจัดกิจกรรมอย่างน้อยปีละ ๓ ครั้ง ๆ ละอย่างน้อย ๑ ชั่วโมง

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบสุขภาพของประเทศ กระบวนการคุณภาพ และความปลอดภัยของโรงพยาบาล สามารถมีส่วนร่วมในระบบพัฒนาคุณภาพการดูแลรักษาผู้ป่วย การบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรสุขภาพอย่างเหมาะสม รวมทั้งการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนและความรับผิดชอบต่อสังคมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

แผนงานฝึกอบรมต้องมีคณะกรรมการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบและมีอำนาจในการบริหารจัดการ การประสานงาน และการประเมินผลสำหรับแต่ละขั้นตอนของการฝึกอบรม รวมถึงการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการวางแผนฝึกอบรมอย่างเหมาะสม แผนงานฝึกอบรมต้องมีการแต่งตั้งประธานแผนงานฝึกอบรม/อาจารย์ผู้รับผิดชอบแผนงานฝึกอบรม แล้วแจ้งผลการดำเนินการให้ราชวิทยาลัยฯ รับรอง

บทบาทขององค์กรวิชาชีพในการส่งเสริมธรรมาภิบาล

องค์กรวิชาชีพ ได้แก่ สมาคมศัลยแพทย์ทั่วไปแห่งประเทศไทย และราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมธรรมาภิบาลผ่านการกำหนดแนวทางปฏิบัติ การรับรองมาตรฐานการฝึกอบรม และการจัดการข้อร้องเรียนอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้การบริหารงานภายในองค์กรก็ต้องยึดหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง เช่นกัน ตั้งแต่กระบวนการเลือกตั้ง การบริหารงบประมาณ การสื่อสารกับสมาชิก ไปจนถึงการส่งเสริมจริยธรรมของศัลยแพทย์ทั่วประเทศ

สมาคมศัลยแพทย์ทั่วไปแห่งประเทศไทย ร่วมกับราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม กำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพศัลยแพทย์ ดังนี้

๑. การกำหนดมาตรฐานจริยธรรมวิชาชีพ สมาคมฯ ได้จัดทำและเผยแพร่จรรยาบรรณวิชาชีพสำหรับศัลยแพทย์เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม

๒. การฝึกอบรมและให้ความรู้ จัดการประชุม สัมมนา และการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับประเด็นทางจริยธรรมและคุณธรรมในการปฏิบัติงานทางศัลยกรรม ในการประชุมวิชาการประจำปี

๓. การรับรองคุณวุฒิและความสามารถ ดำเนินการรับรองคุณวุฒิและความสามารถของศัลยแพทย์ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ประกอบวิชาชีพมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานนานาชาติ เช่น WFME

๔. การสอบสวนและพิจารณาข้อร้องเรียน มีกระบวนการรับเรื่องร้องเรียนและสอบสวนกรณีที่มีการกล่าวหาว่า ศัลยแพทย์ประพฤติผิดจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยทำงานร่วมกับแพทยสภา และราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย

๕. การให้คำปรึกษาด้านจริยธรรม จัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมเพื่อให้คำปรึกษาแก่สมาชิกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทางการแพทย์

๖. การส่งเสริมความโปร่งใส สนับสนุนให้ศัลยแพทย์เปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรักษาแก่ผู้ป่วยอย่างครบถ้วน รวมถึงความเสี่ยงและทางเลือกในการรักษา

๗. การพัฒนาแนวปฏิบัติทางคลินิก จัดทำแนวปฏิบัติทางคลินิกที่อิงหลักฐานทางวิชาการ เพื่อให้การรักษาเป็นไปตามมาตรฐาน และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วย และมีการเผยแพร่ผ่านวารสารของสมาคมฯ

๘. การส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่อง จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องเพื่อให้ศัลยแพทย์ได้พัฒนาความรู้และทักษะอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การประชุม Interhospital grand round, การประชุมวิชาการประจำปี และเว็บไซต์ของสมาคมฯ

๙. การประสานงานกับองค์กรวิชาชีพอื่น ร่วมมือกับราชวิทยาลัยศัลยแพทย์ แพทยสมาคม แพทยสภาและองค์กรวิชาชีพอื่น ๆ ในการกำกับดูแลมาตรฐานการประกอบวิชาชีพ

๑๐. การยกย่องและให้รางวัล มอบรางวัลและประกาศเกียรติคุณแก่ศัลยแพทย์ที่มีผลงานดีเด่นทั้งในด้านวิชาการและจริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี โดยจะมีการมอบรางวัลในการประชุมวิชาการประจำปีทุกปี

๑๑. การสร้างความตระหนักในสังคม เผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่สาธารณชนเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของศัลยแพทย์

๑๒. การพัฒนานโยบายสาธารณะ มีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพและการปฏิบัติงานทางศัลยกรรม

การดำเนินงานเหล่านี้ช่วยให้สมาคมศัลยแพทย์ทั่วไปแห่งประเทศไทย สามารถส่งเสริมและกำกับดูแลให้ศัลยแพทย์ปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และรักษามาตรฐานวิชาชีพในระดับสูง เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วยและสังคม

บทสรุป

ทั้งนี้กล่าวโดยสรุปว่า ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในฐานะคัลยแพทย์ จะต้องดำรงตนอยู่ภายใต้องค์ประกอบดังนี้

๑. การประพฤติตามหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
๒. ปฏิบัติตามกฎหมายด้วยความชอบธรรมตามหลักนิติธรรม
๓. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ป่วย/ญาติและผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้มีส่วนร่วม ในการพิจารณาการผ่าตัดรักษา
๔. คำนึงถึงผลการผ่าตัดที่มีประสิทธิภาพได้ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับทุกฝ่าย
๕. มีความโปร่งใสตรวจสอบได้จากผู้ป่วย ครอบครัว และสังคม
๖. มีความรับผิดชอบต่อผลงานเวชปฏิบัติที่เกิดขึ้นในฐานะหัวหน้าทีมปฏิบัติงาน

การประกอบวิชาชีพคัลยแพทย์ในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องก้าวข้ามจากแนวคิดที่ยึดเพียงทักษะทางคลินิกไปสู่การเป็น “ผู้นำที่มีจริยธรรม” และ “ผู้ประกอบวิชาชีพที่รับผิดชอบต่อสังคม” โดยการยึดมั่นในหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาล จะไม่เพียงเสริมสร้างความเชื่อมั่นจากผู้ป่วยและสังคม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพของระบบสุขภาพในภาพรวมอย่างยั่งยืน "ธรรมาภิบาลไม่ใช่เพียงเครื่องมือของผู้บริหาร แต่คือหัวใจของการเป็นคัลยแพทย์ที่ดีในศตวรรษที่ ๒๑"

บรรณานุกรม

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิความรู้ความชำนาญ ในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม (มคว. ๑) แผนงาน
ฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านสาขาศัลยศาสตร์ ราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย
ฉบับ พ.ศ. ๒๕๖๕

ข้อบังคับของสมาคมศัลยแพทย์ทั่วไปแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ฉบับแก้ไข ครั้งที่ ๓
(๒๕๕๑)

ข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๕